

A•BAJAJA

DUELY

Pravda možná
jednou zvítězí,
ale nám už to
vadit nebude

román

host

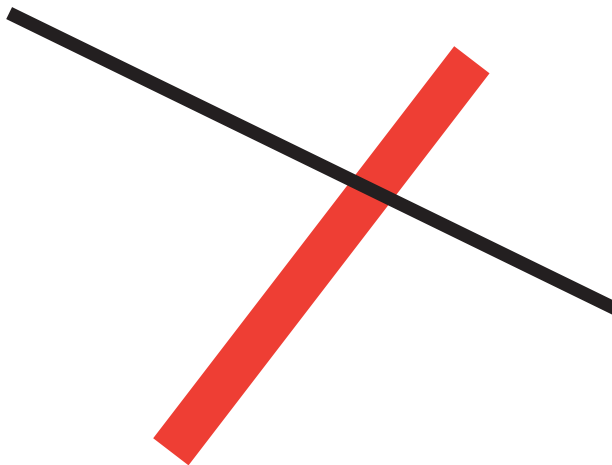

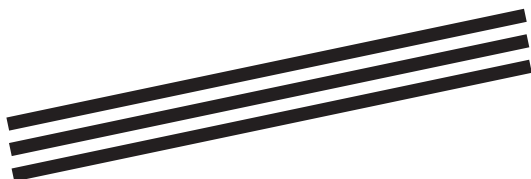
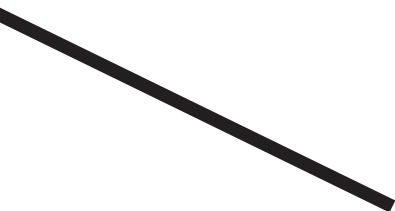
Antonín Bajaja Duely

BAJAJA

Host
Brno 2015

DUELY

PRVNÍ

© Antonín Bajaja, 1988, 2005, 2015

Photo © Vojta Dukát, 2015

© Host — vydavatelství, s. r. o., 2015 (elektronické vydání)

ISBN 978-80-7491-932-9 (Formát PDF)

ISBN 978-80-7491-933-6 (Formát ePub)

ISBN 978-80-7491-934-3 (Formát MobiPocket)

DUEL

Středa, 15. 11. 1978
17 hodin

– JÁ!

Pršela voda se sněhem. Ten bělošedý mrak, který ulehł na zem jak urousaný čuvač. Občas se otřepal, aby mu nezateklo do kožichu. Otřepal se, až to v nahých větvích zámeckého parku odpovědělo zavrváním. Hromady suchého listí odvezly nákladáky na městské smetiště hned po Martinovi. Z vůní a svitů babího léta nezbyla ani špetka; o jiskřivosti čerstvého prašanu se začalo snít jen dětem, kterým rodiče (jaksi unaveně) slibovali: Kateřina na blátě – Vánoce na ledě.

Ing. Alois Kvasil, CSc. (tak to stálo na jeho vizitce), mrkl na hodinky (17:01) a uvědomil si, že vlastně utíká a zároveň čeká. Ale že musí čekat: ono dlouho odkládané setkání (s kým?) ho tentokrát nemine.

Promáčenými pískovými chodníky parku se plížily dušičky. Dušičky. Dávno minul jejich svátek, a ony se stále plížily. Kanuly kůrou kaštanů, rozpraskanou jak někdejší roky. Kapaly z platanového haluzí, pleskaly do kalužin. V šeru opuštěného tržiště postávala poslední babka nabízející nikomu pár neřestně bujných chryzantém. Stín.

– JÁ! ozvalo se neodbytněji.

Já? napadlo Lojzu, mírně naklonil deštník a pohlédl směrem k parkovišti: zůstal zírat na stříbrnou limuzínu s velkými, snad labutími křídly, křídla několikrát vznešeně mávla a (tak se to v podivném světle zářivek jevilo) splynula s karoserií. Potom si všiml muže, co seděl za volantem, co se vykláněl z otevřeného okýnka a ptal se: – Ty už mě, JÁ, nepoznáváš?

– Ale ano... ahoj, řekl JÁ. Nasadil úsměv a doufal, že mu příští okamžiky vyťuknou totožnost chlapíka v labutí limuzíně z paměti na jazyk.

I ten doufal. Čekal. Snad pět, snad deset chvil. — Já jsem přece TY, vykřikl nakonec.

— Jak se máš? zatvářil se Lojza neutrálně.

— Ještě ti to nedošlo? zeptal se TY a pokračoval v identifikaci. Byl jsem Stanley a ty Livingstone, když jsme objevovali Afriku... snů. Pamatuješ? Doctor Livingstone! I presume!

— Stanley, zvolal JÁ. A TY přidal otázku: — Proč se snažíš zlézt Mount Everest?

— Protože... (Neví, jak dál, čelo se mu krabatí, moc rád by věděl, ale je to tak dávno, co byl Hillarym.)

— Protože existuje, pomohl mu TY.

— Ano, prohodil JÁ. Buďto se zastyděl, nebo zesmutněl. (Měli jeden kopačák, jedny poklady a přísahy ukryté v betonových bunkrech z druhé světové války, v bunkrech ve žlebě pod jabloňovým sadem, mnoho dobrodružství, malérů, knih... a jednu první lásku, která se jmenovala Zita. Hrála na klavír Bugatti-step. Když ji doprovázeli z tanečních, líbala ústy plnými mátové žvýkačky. To jim chutnalo. Ale po závěrečném plese se JÁ TY zeptal: Šáhnul sis? — Ano, má je pořádné, culil se TY. — Já nemyslím prsa, já myslím, jestli sis šáhnul mezi stehna, zašklebil se JÁ, zašklebil se jako znalec. — Ne, špitl TY a JÁ dodal: Ženskou poznáš, až když si na ni šáhneš.)

TY se zasmál.

JÁ pokrčil rameny a řekl: Tys toho moc neužil.

Na to se dalo jen přitakat a TY přitakal, ale jaksi divně. Oba umlkli. Vážili těžknoucí slova. Nebo tušili, že k rozpakům nestačí jen léta se nevidět. Taková umlknutí se naplňují minulostmi, které se do nás vtiskly jak do jílu — líp, než se staly.

— Pojdme si někam sednout, ozval se konečně TY. Letadlo mi startuje až za pět hodin.

— Ty někam letíš?

— Do Austrálie. Potom na Fidži, na Aljašku a potom...

— Hmm? To ti teda závidím, pronesl žertovně JÁ, ale myslel to vážně. Austrálie...

— Její šachovnicový vzhled vždy a zcela právem dráždil vznětlivého učenice Peganela. Tehdy bylo na tomto velikém oceánijském ostrově šest provincií: Nový Jižní Wales s hlavním městem Sydney, Queensland s hlavním městem...

— Děti kapitána Granta, přerušil ho JÁ. Za tři čtyři vteřiny dodal: — Můžem zajít třeba ke Slunci. — Kam? — Do vinárny. — Neznám. Je to daleko? — Pár minut.

Číšník přinesl objednanou sedmičku sauvignonu. Způsobně odlil. Lojza ochutnal, přikývl a ledabyly konstatoval: „V pořádku.“ Číšník sklenici doplnil, uklonil se a odešel.

— Mají to přechlazené, prohlásil popravdě JÁ. — Proč jsi mu to neřekl? — Nemělo by to smysl.

TY chtěl něco podotknout. Potom řekl: — Tož na zdraví, Hillary. Na ten Mount Everest. A na tajemnou řeku Kongo, doktore Livingstone, uzavřel připítek. Cinknutí sklenice o láhev. První doušek.

1969

Zvlášť horký podzimek

Je to už dávno. Asi rok po promoci, pár dnů po vojně a mnoho před špetkou poznání. (Zlatý civil!) Brodil jsem se zářiovou otavou vzhůru žlebem, abych vyřídil vzkaz. Na obličej se mi v potném horku lepily kravincové mušky a od lesa se tomu pošklebovalo stádo jalovic. Možná že nepošklebovalo. Že jen tak postávalo a polehávalo a zádumčivě přežvykovalo. Do rytmu s pulsem v mých spáncích kukala kukačka. (Kukají v září kukačky?)

Nebo řály kobyly, bubnovali datlové, vztekali se cvrčci... co já vím? Ale ano: slyším, že někde na vrcholu toho úžlabí kdákala slepice. Do celého světa vykřikovala, že snesla vejce. Ještě jsem nevěděl, že každá chvílka je životní premiérou.

Už je tu jabloňový sad. A Lojzek. Pasecký Krakonoš. Opírá se o nejsukovatější jabloň ze všech jabloní. Slepice ještě jednou vřískla. Umlkla. Ticho. Jen vosy, chitinové motory na plné obrátky, oprádaly svými černožlutými nálety dřevé jablko.

Lojzek. V paprčích drží dubový klacek a má ho zabodnutý do krtičince; a tak, jak se hřbetem opírá o kmen jabloně, zrovna tak třímá své dřevovaté žezlo. Kolmo ke středu Země. Imperátor s nataženými pažemi. Pod kosmatým obočím ani záblesk dobřého dne. Pravý hnát obutý do obrovské gumové holínky zvedl pár centimetrů nad pošlapanou trávu a podpatkem rozdrtil vosí hody. Šťavnatě to křuplo. „C-co tu chceš, ogaro?“

Chtělo se mi říct „nic“ a odejít. Řekl jsem: „Vy jste pan Dlouhý?“

Vytáhl své žezlo z krtčí hromady, odpálkoval rozdrčené zbytky kamsi daleko a levačkou si posunul kšiltovku (celuloidový štítek měl barvu kravince) směrem k obočí: „C-cože?“ zahřměl.

„Posílá mě inženýr Landsfeld, abych panu Dlouhému vyřídil, že zítra se budou vážit jalovice.“

„Já su Koldůch!“

„Ale-ale to-tož promiňte,“ rozkoktal jsem se.

„J-já ťa rozškubnu jak ž-žabu!“

17:29

JÁ do sebe obrátil zbytek skleničky, opět ji naplnil (málem přelil) a poznamenal: – Dnes se spolu ožerem.

– Proč to? podivil se TÝ. Stačí přece pár decinek, a bude zas dobře, zas jak kdysi, pamatuješ? – Nepamatuju. – Ale vzpomeneš si. – Kdysi je dávno pryč, řekl JÁ. Od té doby, co mě nevzali na univerzitu. Prý pro dostatek vhodnějších uchazečů. Vhodnějších! Ti vhodnější měli buď lepší třídní původ, nebo

tlačenku. Prostě tlačenu! Stačilo vzít telefon a zašveholit pár slov. — Svěho otce, namítl TY, si vážím i proto, že to neudělal. Že se na telefonování vykašlal. Ikdyž řetěz známostí je přece neko-
nečný. — Vykašlal? Musím tě, chlapče, zklamat. Ten měl strach. Ani ne tak z prohřešku proti vlastnímu přesvědčení jako z po-
rušení všelijakých pomyslných zákonů a vyhlášek... a co já vím. Ušlápnutý a loajální. Takže já jsem se nakonec musel spokojit s tím, co mi nabídli: s hnojárnou. Tam tenkrát brali každého. Prostě jsem nepatřil mezi synáčky, co si mohli vybírat. Raději toho nechme. — Nebyls dost tvrdohlavý. Brals, co bylo hned po ruce. A dals na řeči a na všelijaké... a na jiné zbytečnosti. Neunesl bys před... před Zitou tu pohanu, že nejsi vyvolenec, že nebudeš (TY se malinko pousmál) pět roků studovat. Protože ona se na konzervatoř dostala. S tím svým Bugatti-stepem.

A JÁ se zase napil. — Kázání skončilo? zeptal se naježe-
ně. A zeptal se, jak se ptáme na zdraví: — Co teď vlastně děláš?

— To, co jsem si vždycky přál... samozřejmě.

— Co to je?

— Ty už nevíš? zašeptal TY.

(Každý na palubě se radoval, když se dozvěděl o Pa-
ganelově rozhodnutí. Malý Robert se mu vrhl kolem krku a uče-
nec řekl: Pěkný chlapíček, budu ho učit zeměpisu. A tak, po-
něvadž John Mangles si vzal za úkol udělat z něho námořníka,
Glenarvan statečného muže, lady Helena dobrého a ušlechtilé-
ho člověka, major chladnokrevného chlapce a Mary Grantová
vděčného žáka tak výtečných učitelů, musel se Robert rozhod-
ně stát jednoho dne dokonalým. Duncan doplnil zásoby uhlí. JÁ
a TY vypustili k mrakům draky, své větrné draky, jejichž trásni-
té ohony vlají v prouděch nebeského vzduchu. Byl podzim po-
sledních melounů a první jinovatky. V dlaních cítil tah motouzu
a vítr dul rychlostí čtrnáct sáhů za vteřinu. Na jachtu se již vali-
ly obrovské vlny. Řeka se rozvodnila. Vytáhli z prádelny necky
a bahnité vlny je nesly kolem břehů lemovaných javory, ale v té
chvilí již černý bod vzrůstal. Byl to pták kroužící v nezměrných

výškách. Kondor, řekl Paganel. Snášel se závratnou rychlostí na úbočí Kordiller, otvíraje a zavíraje své nebezpečné pařáty. Je-li Robert ještě živ, zvolal Glenarvan, pak tento pták... Palte, přátelé! S prstem na spoušti otcovy vzduchovky pečlivě zamířil, prsklo to, hlaveň nadskočila a žárovka před garáží se proměnila v explozi skleněné tříště. Stačilo několik kroků, aby se lovci octli v kraji z celého světa na zvěř nejbohatším. Tu a tam rostly ve vlhkých dolinách vrby a rostlina *Gynerium argenteum*, která si libuje v sousedství sladkých vod. Mám ještěrku, zajásal JÁ a TY na to: Pustíme ji u nás na dvoře... nebo vlastně ne, nachytáme ještě nějaké žáby a mloky a uděláme si terárium. Thalkáv pak svým druhům předvedl, jak se loví nandu, druh zvláštního pampského pštrosa, který dovede vyvinout neobyčejnou rychlost. Jaguár je lítá šelma, ozval se Paganel, jedinou ranou tlapy přerazí koni vaz. Jakmile okusí lidské maso, dychtivě je pak vyhledává. Vyšplhali se do větví své oblíbené třešně a Paganel pokračoval: Začínám se domnívat, že lidé jsou předurčeni žít na stromech. Chybějí jim křídla, řekl major. Jednou si je udělají, odpověděl profesor a TY a JÁ k tomu dodali: Naoperujeme poštovním holubům něco, čím je budeme ovládat, a oni pak budou létat, kam budeme chtít. Za stodolou strýce ze Lhoty si pak zapálili první cigaretu — ukradenou globusku. Jakou noc prožili oni i jejich druhové! Nebohý Robert i drahý Paganel se již neobjevili. Jak bylo ale možno pochybovat o jejich osudu? Nepadli snad první za oběť pomstychtivým domorodcům? John Mangles cítil, jak se mu srdce jítří při pohledu na žalostný smutek Mary Grantové. Zita usedla ke klavíru a počala hrát. Tenkrát napsal TYJÁ básničku. Jednu z prvních: Dnes ráno při východu slunce obloha lehce zrůžověla. Asi tě, milá, uviděla, jak spíš za otevřeným oknem s rozepnutým knoflíčkem u noční košile. Tehdy se bahno, láva a sopečné úlomky spojily v jediný požár. Proudý ohně rozrývaly úbočí Monganamu. Záře výbuchu ozářila okolní hory a hluboká údolí zaplanula mocnými odlesky. Do člunu! zvolal. V jediné minutě do něho všichni stokrát zklamání, avšak

stokrát nezlomení zachránci nasedli a rychle odrazili, protože šest námořníků u vesel zabíralo ze všech sil. Deset sáhů od břehu vydala Mary srdceryvný výkřik: Otec! Byl to jejich otec, byl to kapitán Grant.)

— No a? prohodil JÁ, prohodil bez výrazu v tváři. TY mu přesto položil otázku: — Mám pokračovat? — Nemusíš. A víš co? Řekni mi, ale bez romantických řečiček, kam až jsi to vlastně dotáhl... v životě dotáhl ty. Byla to výzva s výčitkou. JÁ ji hned zapil vínem.

— Jdi svou cestou a nech lidi mluvit, ozval se po krátkém zamyšlení TY. Pamatuješ? Dante.

— Řekl jsem bez řečiček.

— Dobrá. Jsem entomolog, genetik, astronom, znalec klí-nopisu, letec, fotbalista... co nás ještě zajímalo?

— Třeba známky. — Ano. Jsem filatelista.

1969

Dávno. Už je tu jabloňový sad. A pasecký Krakonoš.

Šťavnatě to křuplo. „C-co tu chceš, ogaro?“

„Vy jste pan Dlouhý?“ otázal jsem se způsobně.

Vytáhl své žezlo z krtčí hromady, odpálkoval rozdrčené zbytky kamsi daleko a zahřměl: „C-cože?“

„Posílá mě inženýr Landsfeld, abych panu Dlouhému vyřídil, že zítra se budou vážit jalovice.“

„Já su Koldůch!“

„Ale-ale to-tož promiňte,“ rozkoktal jsem se. — „J-já ťa rozškusbnu jak ž-žabu!“ zahudroval a mně nezbylo, než rychle odejít.

To, že Lojzek Koldůch alias Dlouhý trochu zadrhává, jsem se dozvěděl až v hospodě při půllitru. A že je na to háklivý a že dovede být i nepříjemný. Starý Potůček dokonce řekl: „Podrazák.“ Řekl: „Čechránkovi nalél do bečky s kvasem

petrolín. A Stázce Kvaškovéj zas pokropil peří, co měla přichystané na hůře ke draní, kozlíkovými kapkami. Kocůři z celých pasek jí do něho chodili srat.“

Bečica se uculil: „Tož to nic není. To sa dělá, aby byla prča. Kór na pasekách, tam sa čas táhne jak sopol. Povídá sa, že si Lojzek s Čechránkem házeli do zeleninovéj zahrádky krtky. Jak malí ogaři. Enom tak ze srandy. Aby sa potom mohli dívat, jak sa ten druhý snaží tu potvoru motykú vykpnút.“

„Tož pěkně děkuju za takovou prču,“ trval na svém Potůček. „Nevím, jak by ti bylo, kdybys měl ve slivovici petrolín nebo kdyby ti duchna smrděla kočičincama. A kdyby ti to udělal takový uchál, jak je Lojzek. Dyť je o víc jak patnáct roků mladší než my. A než Eliáš Čechránků. Mohl by byt jeho aj naším synem.“

„Šak já bych to tak nenechal,“ ujistil Potůčka i celou hospodu Bečica, „chrstl bych mu do sklepa na zemáky močůvku. Mladému nebo starému – to je fuk.“

„Tož to nevím.“ – „Co nevíš?“ – „Dělat si enom naschvály. A mladší před staršíma mají mět úctu.“ – „Jaké naschvály? Když ti dá někdo přes hubu, tož ty sa na něho budeš eště usmívat, Potůčku? Ale tys byl dycky posera.“

„Cos to řekl?“

Bečica do sebe obrátil zbytek piva: „Cos slyšel. Šak Dlůhý ten petrolín nelél Čechránkovi do kvasu enom pro jeho modré oči. Toho roku na jaře mu prý Eliáš vypustil jalovice z ohrady a chlapi je pak hledali po horách celý týden, než je zas dali do kupy.“

„Řekls, že su posera,“ zaútočil Potůček.

„Eště jednu borovú, Břeťo,“ zavolal Bečica na hospodského.

„Su, nebo nejsu?“

„Ale nejste, pane Potůček,“ vložil jsem se po pátém pivu do rozmluvy, „on to tak nemyslí.“

„Ty sa do toho, ogaro, inžinýre, nemíchej!“

Mně se ale vznešeného usmírování vzdát nechtělo. Věřil jsem v lidskou dobrotu i bez pivního dopingu.

— Tím víc s ním, doplnil ho TY.

JÁ se díval do popelníku, ve kterém přibývalo špačků. Potom odsekl: — Ty máš asi výjimečnou kliku, ty se svou věčnou vírou. Přidal ironický šleh: — Pořád spisuješ dojemné básničky o zašlápnutých střevlících, zmrzlých květech a uhynulých včelách?

— Ano, řekl TY, ale ke střevlíkům a včelám postupně přibývají i lidé. Babička, teta Lída ze Lhoty, spolužák Karel Prošek... leukémie. — Víím. — Proč se stále díváš do toho popelníku? — Nedívám.

Lojza se napřímil. Zahleděl se ze svého rohového boxu (separé boxu) do intimně osvětleného lokálu. „Máš kliku,“ špitl.

— Kliku? podivil se TY a dolil ze zbytku láhve sobě i JÁ. Pokračoval: — To bude asi tím, že jsme každý z jiného těsta. Jako všichni.

— Já jsem samozřejmě z toho horšího, ušklíbl se JÁ. Přišels mi vyčítat? — To se ještě uvidí. — Kašlu ti na to. — Sám jsi mě zavolał. Už dlouho se to nestalo. Už ani nevím, kdy naposledy.

— Taký nevím. — Mám odejít? — Ne! rozkázal JÁ.

— Pamatuješ na náš projekt poštovních holubů? zeptal se po chvíli TY. — Ano. Ale tenkrát nám bylo dvanáct let. Ale...

— Ale...? pousmál se TY a párkrát tleskl.

Hlasitě. „Slyšíš?“ zeptal se Lojza.

(Na okamžik se oba ocitli v objetí rozlehlé půdy, kterou si fanatický holubář Špendlík — soused lhotského strýce Ludvy — přeměnil v učenou holubí rezidenci. Zazdalo se jim, že skutečně zaslechli salvy holubích letek; že se vznesl popelavý oblak a usedl na protější střechu. Vdechli ptačí prach. Pozorovali nadouvající se volata a postupně je opředlo drobné vrkání. Hrají na dudy, říkávali. Zasnili se do létání a jednoho odpoledne ohromili Špendlíka svými holubími fantaziemi: okřídlení listonoši

se budou pohybovat odkudkoliv kamkoliv (třeba z Tasmánie do Skandinávie) a budou roznášet depeše, vzkazy, poselství a přání. To je volovina, holubi se vrací jen domů, prohlásil Špendlík. Obvyčejní holubi ano, hájili svůj projekt, ale těm našim bychom pod kůži naoperovali čidlo, takovou nějakou šupinku, a ta by reagovala na určitý signál, třeba na ultrazvukový, a oni by létali po předem dohodnutých trasách. Vyvraceli holubáři jednu námitku za druhou, až je ze své půdy vyhnal. Slavnostně si slíbili, že oné myšlenky zasvěť celý život.)

Ke stolu přistoupil vrchní a úslužně se zeptal: „Přejete si platit?“

Lojza vzhledl: „Ne... proč?“

„Zaslechl jsem nějaké tlesknutí.“ Zrozpačitěl. Suše polkl. JÁ a TY se bavili. Lojza řekl: „Nikdo netleskal. Přineste ještě jednu sedmičku.“

„Hned pošlu číšníka, soudruhu předsedo,“ zazářil vrchní. Důstojně odešel.

— Soudruhu předsedo? prohodil TY.

— Ano, podíval se JÁ k začouzenému stropu, mám už jakýsi zvuk. — Hmm? — Co má být? — Nic. Patříš mezi místní smetánku. Gratuluju. — Nech toho.

— Ale zdá se mi, navázal TY po přiměřené odmlce, že nejsi zrovna v předsedovské kondici.

— Jdu z pohřbu.

— Někdo z rodiny? (...) Promiň.

— Ne, řekl JÁ a co nejlhostejněji poznamenal, že utekl z pohřební hostiny. Zapálil si a vtáhl kouř, ze kterého po vydechnutí nic nezbylo.

„Tady je ten sauvignon,“ pronesl číšník, odzátkoval a nalil. Zmizel. TY pozvedl sklenici: — Na co? zaplnil prázdno výzvou k přípitku.

— Na Veronyku, pronesl JÁ bez přemýšlení, na tu dámu s tvrdým y. A taky na Hanku. A vlastně... na všechno. Dotkl se ústy mihotavé hladiny. Dodal: — Pořád to mají přechlazené.

— Proč to tomu číšníkovi neřekneš? — Nemůžu si dovolit skandál. — Cože? zasmál se TY, skandál? — Výtržnost, slevil tiše JÁ s očima ve víně. Potom si připili.

1970

Asi konec července

Věřil jsem v lidskou dobrotu i bez dopingu. Tím víc s ním. Měl jsem v té době na starost (kromě běžné zootechničiny) i kejdování pastvin. Všechny hony v okolí farmy dojnic byly přes centrální čerpadlo napojeny na směsnou jímku, odkud se reguloval rozvod kejdy do podzemních potrubí, která ústila na pevných stanovištích. Odtud dál bylo třeba sestavovat síť povrchových trubek tak, aby pokryly co nejširší plochu. Zabralo to hodně času, protože trubek bylo málo, musely se pravidelně přenášet z oplůtku do oplůtku a tam opět napojovat.

Jednou k večeru (unavené krávy už se vrátily z pastvy, ženské se chystaly k dojení, bylo dusno, kdesi daleko bouřilo, kdesi voněla voda z protržených mračen) jsem spustil čerpadlo a opřel se o zeď burácející strojovny. Napadlo mě, že pulsuje jak srdce (i srdce je čerpadlo), a napadaly mě i jiné spojitosti, když jsem tak s touhou po dešti hleděl na pastvinu pod bukovým lesem, kterému se říkalo Klínek. Asi že byl chundelatý. Že byl rozkrojený žlíbkem. Vzhlížel jsem k té zaoblené pastvině, jejíž měděnková zeleň vyvolávala iluzi barokní kupole, a kochal se výslednicí svého téměř dvouhodinového úsilí: z pěti tam usazených rozstřikovačů tryskaly proudy zředěných výkalů zbarvených zapadajícím sluncem do růžova, zarámovaných duhovými oblouky. Rozstřikovače se vznešeně otáčely, otáčely se jako pět pávů s načepýřenými chvosty. Pávové na bání.

Slastná chvíle. Tak nějak si dnes představuji zasloužený odpočinek.

U nohou se mi uvelebil párek štěnat, která jsem před týdnem koupil na Slovensku. Vybojoval jsem si je (byla to jedna z mých prvních chrabrých bitek) na schůzi technického vedení. Stačilo se trochu rozčítit, zamávat předsedovi a ekonomce před nosem inzerátem ze Zemědělských novin a vychrlit přednášku o výhodách pastvy s pomocí cvičených psů. „Uspoříme mzdové i materiálové náklady,“ dušoval jsem se, a to se v té době ještě vůbec nehovořilo o biotechnologiích. Dnes bych to asi podal jinak. I kejďování bych vyložil jako novum hodné vypsání tematického úkolu v rámci technického rozvoje.

Takže Nero s Afinou se ke mně tulili a bylo mi fuk, že jsem za ně sklídl posměch, když je ženské a chlapi z kravína poprvé uviděli. Šlo totiž o plemeno Puli – takové to maďarské plemeno, co zdánlivě připomíná naondulované domácí mazlíčky.

– Čekali jste, že přivezu vlkodlaky? Nebo nosorožce? zeptal jsem se naštvaně. – Dyť sú to učinění kundolízci, chechtal se Jindřich Ronzů, jemuž z ústního koutku (jako obvykle) tekla slina, která vynesla i další srandystiku: – A pro samé kudrliny ani není vidět, kde mají čumák a kde řít. Chechot neměl konce. Přisadila si též Božena Malaníková: – Kterási kráva je zapleští ocasem jak muchu, řekla. Nakonec se odkudsi ozval hlahlasko. Ozvalo se: – Ti t-tady dlúho nebudú, takoví p-při-vandrovalci. Ohlédl jsem se. Lojzek Koldůch právě vykročil směrem k pasekám. Na zádech měl pytel s nákupem. Za zády dědinu a mě. Začal se vzdalovat do kopců.

Náhle se jeden z rozstřikovačů ucpal. Několikrát zaprskal, ucpal se a bylo po pávovi. Ostatní se načepýřili o to víc, protože tlak v potrubí začal v souladu s fyzikálními zákony rychle narůstat; dokonce i čerpadlo pulsovalo divočeji. Vypálil jsem ke Klínku jak katapultovaný pilot. Odpálkovala mě vidina roztrženého potrubí. Těch pět set metrů od strojovny na pastvinu jsem asi musel uběhnout (s Nerem a Afinou v patách) ve světovém čase. Psíkům se můj sprint náramně zamlouval. Zřejmě si mysleli, že pronásledují neposlušnou krávu: ječeli jak pominutí,

a dokonce mi chňapali po nohavicích. Měli to v krvi. Ale abych jejich snažení ocenil, museli by si vybrat vhodnější příležitost. V cíli jsem dopadl na kolena, vytáhl z kapsy nůž a začal jím rýpat do ucpané trysky. Dychčil jsem při tom (oči zaslepené potem) víc než oba pronásledovatelé dohromady. Jím ani mně nevadilo, že předimenzované sousední postříkovače nás olizují sprškami kejdy. Mně to nevadit muselo, oni se navíc rozhodli převalovat (blaženě převalovat) v okolních kravincích. Buď se jim pršící parfém nezdál přirozený, nebo dost nóbl.

Prostě chtěli splynout s prostředím a činili tak po svém. Ale naráz a bez varování se otvor trysky uvolnil. Vystřelil z něj cucek čehosi, co se podobalo koudeli, zasáhlo mě to přímo do pootevřených úst a omráčil mě mohutný gejzír.

18:32

— Myslíš, že je to opravdu sauvignon? zeptal se TY.

— O tom nepochybuj. — Jaksi se mi to nezdá. — Ta údajná příchuť po kopřivách, řekl JÁ, je pouhý výmysl degustátorů, kteří prd vědí, jak chutnají kopřivy. Zapálil si další cigaretu.

1970

V následujících třech hodinách

Do kravína jsem vstoupil neradostně, zastavil jsem se hned u vrat a přemýšlel, jak nepozorovaně přeběhnout do svého kamrlíku, který byl zároveň kancelář. Nestál bych o šprýmování, ani kdyby to, co ze mne kapalo, byla obyčejná voda, protože jsem se už rok snažil získat (i když svým lidumilným způsobem) cosi jako autoritu. Trochu se mi to hlavně v poslední době dařilo.

Prosadil jsem pár organizačních maličkostí, přesvědčil jsem ekonomku, aby byl agronom prémiován za kvalitu sena a siláží, udělal jsem pořádek v minerální výživě, sehnal vojtěškovou moučku, která byla v té době novinkou, dal impuls k vybudování horkovzdušné sušárny... možná toho bylo víc. Pravda: pomohl mi... fandil mi inženýr Landsfeld – hlavní zootechnik. A mléko šlo nahoru. Ale který z šéfů by dokázal předstoupit před své podřízené víc než ušpiněný? No ale mně se navíc po levici usadil Nero a po pravici Afina.

„Co to vidím?“ zaječela Anča Kunorová a málem jí z ruky vypadl kýbl s horkou vodou. Nesla ho od bojleru ke svým kravám a ještě nebyla, nevím proč, převlečená do pracovního. Měla na sobě letní kvítečkované šaty, které v dusnu čtyřřadového kravína přímo svítily čistotou. Přímo voněly. Culil jsem se na ni. A culili se i pejskové, ti si však navíc pomáhali vyplazenými jazyčky, a ty jazyčky se tetelily jak plátky růží. Avšak (lyrika nelyrika) Ančin jiskrný pohled si žádal vysvětlení prozaické: „Stříkla na mě kejda,“ odpověděl jsem a vykročil odhodlaně kupředu, přestože mi bylo jasné, že nebetyčná zvědavost té ženské se nedá uspokojit jedinou holou větou. Navíc k nám z druhého konce kravína pospíchaly další tři dojičky: Božena Maliňáková, Lidka Drábková a Anežka Prokopová. Dohromady s Kunorkou tvořily kvarteto k pohledání. Jakousi čtyřdohodu. Čtyřlístek, který mi chyběl ke štěstí, i když si to uvědomuji teprve teď. Teď, s odstupem roků. Byly to šikovné čtyřicátnice. Tenkrát jsem si štěstí představoval spíš dvacetileté. Nebo spíš jako stotisícovou výhru ve sportce... atakdale. V žádném případě nemělo podobu utahovačných dračic.

„Stříkla na mě kejda,“ zopakoval jsem (nahatě) jako na omluvu. Taktická chyba. O to chybovatější, že jsem přestal kráčet. Kupředu.

Ony si vyměnily významné pohledy, jejichž výslednicí byla Boženina poznámka: „Já bych řekla, že ste sa okúpál v žumpě. Šak nebylo by divu v takovém vedru.“ Zasmály se tomu. Ale kupodivu

ne moc, a i ten odvar smíchu způsobil štěkání psů. Bránili mě. Nejdřív štěkla Afina, potom Nero, potom se rozštěkali oba. „Ježíškote,“ vyšlo z Drábčeny, „dyť ty božátka sú samý kravinec.“

Nezůstalo jen při štěkání. Stali jsme se (já, čtyřlístek, Afina a Nero) středem pozornosti celého kravína. Všech sto čtyřiasedmdesát krav přestalo přežvykovat a soustředilo své mdlé (přesto rohaté) rozumy na nás. Co z toho vzejde? Vzešlo několik nabídek. Jednu z prvních vyslovila Anča: „Já vám půjčím svoje karafiátové mýdlo.“ — „A já,“ pravila Anežka, „vám půjčím březový šampón.“ Lidka Drábková dřepa, uchopila blafající pulíky, kteří zmlkli (okamžitě vysunuli tetelivé jazýčky), opět se postavila a s nimi v podpaží řekla: „Hned ty štěkoně pořádně okúpu v mydlíčkách.“

Pod sprchou mi bylo z té dojičkovské dobroty do zpěvu. A tiše jsem si broukal: „Já ti nesu veselého beránka ze stáda svého, já zas trochu mlíčka, by vzkvetla tvá líčka...“ Tak málo stačí, a člověk je nasycen radostí. Jak zástupy bočníkem a rybkou.

Vyšel jsem z kanceláře a byl čistý. Zahalovala mě exotická směsice vůní: vládly jim karafiát s močůvkou. Ženské už mě čekaly. „Tož jaká, faň?“ zeptala se Lidka Drábková. — „Ano, fajň,“ usmál jsem se. — „Tož faň,“ řekla.

Z mléčnice vyběhli Nero s Afinou, tlamičky měli od mléka, voněli jako já, byli z toho nešťastní, opřeli se mi předními packami o kolena a říkali: — Takový průser, budeme se muset přeparfémovat. „Mosíme to oslavit,“ přidala se k nim Anča Kunorová. Zase jsem se usmál: „Co oslavit?“

Božena Maliňáková mi zamávala před nosem flaškou. Bylo v ní cosi domácího, protože to bylo zašpuntované jen tak dlaní. Tipnul jsem to na jablečný, nejspíš jadrničkový burčák. A Božena pravila: „Mosíme zapít ty vaše křtiny.“ Než jsem si uvědomil, o jaké křtiny jde, vytáhla Anežka Prokopová ze zástěrové kapsy půllitr slivovice, odzátkovala ho, přiložila k mým ústům a řekla: „Na zdraví. Na to, že ste náš.“ Byl z toho pořádný lokanec. Úplně jsem se rozkašlal.

Čtyřlístek si též loknul. A (lístek po lístku) se po každém hltu otřepal: „Brrr!“ Ale to už jsme byli v ženské šatně, kam se žádný chlap bez pozvání jen tak neodvážil. Z přemíry zážitků šla ta pocta jaksi mimo mé vědomí; ta pocta, že jsem se mohl posadit na jednu ze dvou židlí, zatímco hostitelky na způsob vlaštovek obsadily dlouhou lavici. A ta pocta, že se mnou popíjely, že si se mnou povídaly. Povídali jsme o všem možném. Anča Kunorová třeba vyprávěla o svém starém, jak v baráku nehne ani prstem a jak by mu nejraději nakopala do řiti. Ostatní souhlasily. Hodně jsme toho navyprávěli, i já o sobě. Na vše nepodstatné jsme zapomněli. Na celý svět jsme zapomněli.

Náhle se otevřely dveře. Do světničky vstoupila stařenka Opálková – pátá dojička. Celá uřícená. „Vy eště nedojíte?“ vydechla a odložila na stůl zelenkavou silonovou tašku tvarovanou vypouklinami. Asi ořechů, protože v ní něžně zachřestilo. Navíc se tam rýsoval válcovitý tvar baterky. (Zkuste se vracet potmě na vzdálené paseky bez baterky. Lesem bez baterky!) Sundala z hlavy šátek, utřela si jím zpocený obličej, opět ho nasadila, utáhla pod bradou dvojitý suk a prohlížela si mě. Překvapeně. Ale hlavně (myslím) přívětivě. Tak i promluvila: „Přišel ste si, pane inženýre, pobesedovat? To je od vás pěkné.“

„Ten?“ uchechtla se Božena Maliňáková. „Ten si přišel,“ pokračovala naoko vážným tónem, „namluvit toď Kunorku.“ Dloubla do ní loktem: „Nemám pravdu?“ – „Svatú pravdu,“ přikývla Anča, „budu sa rozvádět.“ A všechny čtyři se rozřehtaly. Já s nimi, ale ne tak od plic, ale stařenku Opálkovou to vůbec nevyvedlo z rovnováhy. Ano, z rovnováhy: až mnohem později jsem poznal, že rovnovážný stav je nejryzejší alternativou života. Stařenka se na mě podívala a řekla: „Kdybych byla o pár pátků mladší, taky bych si takového galána hleděla. Já sem bývala kvítko z čertovej zahrádky.“ – „Proč ne?“ uculil jsem se na ni směsicí náklonnosti, burčáku a slivovice. – „Šak my mu nějakú fešandu dohodíme,“ popíchla Prokopka, „nejakú fajnovú křepeličku.“ – „On si najde aj bez vás. Že, pane inženýre,“ prohodila

Opálková. — „Najdu,“ ubezpečil jsem ji. Netušil jsem, že ani ne za půl roku se ten žvást splní, že se splní přímo osudově.

„Přinesla sem ti, Lidko, ty ořechy, cos chtěla na křtiny,“ pronesla stařenka do odmlky.

„Všimla sem si,“ zareagovala Drábková. Vstala z lavice a protáhla se: „Ste moc hodná. Co za ně?“

„Deset korun.“

„Tož faň. Zítra sa vyrovnáme. A kde ste sa tak dlúho zdržela? Dycky chodíte do chlěva hodinu před nama.“ — „Zatúlaly sa nám ovce. Hledali sme jich s Jožkú po celých pasekách, a to si dovedeš predstavit, jak pořád brblal: že za to možu já, že on aby myslel na všecko.“ — „Všeci chlapi sú stejní,“ oznámila Anežka Prokopová a též vstala a též se protáhla: „Za všecko možú samozřejmě ženské,“ vybafla.

I já jsem pro jistotu vstal ze své prominentní židle a položil Lidce Drábkové otázku, otázku mírnou jak ovce, provokující jak zatoulané ovce: „Vy budete mít křtiny?“

„Cože?“

„No... ty ořechy. A křtiny mám přece já. Přece... přece je zapíjíme, ne? Tak proč vlastně ořechy?“

„Narodil sa nám vnuk, tož budú křtiny a bude sa péct všelijaké cukrové. Přinesu vám okoštovat.“ — „To jsem nevěděla.“ — „Že su babička?“ — „Gratuluju.“ — „Šak taky je k čemu, šak klučisko je to pořádné, a kolik už má vlasů,“ naprsila se Lidka.

„Ano,“ podotkla k podivnému tichu stařenka Opálková. „Život je rychlý. Velice rychlý. Lidčina maminka je moja kamarádka. Hrávaly sme spolu divadlo a prováděly všelijaké alotrije.“ To řekla mně. Potom jako by se obrátila sama k sobě: „Eště za slobodna. Eště když ona byla Bobálová a já Šimková. Nadbíhali nám ogaři z široka daleka. Jak kocůři. Až sa z nás nakonec staly Čechránčena s Opálčenú. Dvě staré opice. No... no tož tak: Čechráneci už sú prastaříci a nás to, dá-li pánbůh, teprv čeká.“

„Všechny to čeká,“ plácl jsem (plácla slivovice s burčákem) a nasadil na ni milý úsměv.

„Slyšely ste ho, cérky,“ zvolala pobaveně Anča Kunorová, „slyšely ste ho — prastaříčka?“ Ale z následujícího veselí nás vytrhly krávy. Zničehonic se rozbučely s takovou naléhavostí, že celý kravín (celý ten cihlový, betonový a ocelový svět) se zachvíval vibracemi. Hned nato se rozletěly dveře, ve kterých se zjevil stájník Valentin Hořčica a s vykulenýma očima konstatoval, že dávno už je nastlané a že krávy mají vemená napěchovaná mlékem k prasknutí. Ženské ho nejdřív vyhnaly, potom šly dojit.

Ale mně se ještě nechtělo domů, ještě jsem byl plný sdílnosti (asi jak napůl prázdné vemeno), plný sladké sdílnosti, a je pravda, že poslední zbytky mléka bývají nejučtnější: samé máslo, to máslo na hlavu, které si chytráci (ale snad i lidé moudří) nechávají pro sebe. Já jsem k nim tenkrát nepatřil. Chodil jsem po chlěvě od dojičky k dojičce, všemožně jim pomáhal a ukecaně se radoval, zatímco Nero s Afinou už dávno spali ve svých pelšcích. Potom přišlo, co přijít muselo: přibelhala se Stázka Kvašková — noční hlídačka. A zaječela: „Pod Klínkem valí močůvka přímo do potoka!“

Bylo po euforii. Vyběhl jsem ze čtyřřadáku k hučícímu čerpadlu, které (během těch dvou tří hodin, co jsem prožil v zapomnění) vychrlilo na vyschlou pastvinu obrovské množství kejdy. Zastavil jsem ho a snažil se přemýšlet: už je tma, už si toho nikdo nevšimne... ráno bude potok zase čistý... ale pstruzi... třeba to nějak ututlám... někam je zahrabu... to se může stát každému, takový průšvih... — „Nechcete, abych vám s něčím pomohla?“ ozvalo se vedle mne. Stará Kvaščená.

Mezi otevřenými vraty nedalekého kravína stanula Lidka Drábková. Vypadala v tom bledě žlutém čtverci světla jako subreta na jevišti milánské La Scaly. Zvolala: „Dejte si, inženýre, na Stázku bacha! Ona je na chlapy jak divá!“

Lojza pečlivě zamáčkl špaček sparty dokouřené po samý filtr, zamáčkl ho o okraj popelníku, trochu se narovnal (začínal mít potíže s plotýnkami), a jelikož momentálně nevěděl, co s rukama, vzal mezi prsty poloprázdnou cigaretovou krabičku a převracel ji z boku na bok. Posmutnělý TY ho chvíli pozoroval. Nakonec prohodil: — Na ženské jsi měl vždycky kliku, ani ses nemusel moc namáhat.

— Jak se to vezme, řekl JÁ a přestal si hrát s krabičkou. Potom se ušklíbl, potom dodal: — Většinu zájemkyň přitahovala ta tvoje bezbranná dobrota. Protože ty ses kolem mě stá-le ještě motal a psals mi dopisy, mravoučné dopisy... naivní... na některé si matně vzpomínám. Ale asi máš pravdu: i já jsem se na těch úspěších částečně podílel. Jako příslib samčí síly. Nebo... řikejme tomu raději příslib bezpečí. Zajištěné budoucnosti. Dobráčci takový druh jistoty neposkytují.

— I Hanka se zamilovala do zajištěné budoucnosti? zeptal se TY a obdržel okamžitou odpověď: — Ne. Hanka se zamilovala do tebe.

— Já vím. Já vlastně vím.

— Ale dnes už bys jí sám nestačil. Zpraktičtěla.

— Někdy mě volá, řekl TY.

— Někdy. Jako každá ženská, přiznal JÁ. Zapálil si další cigaretu. Oba se napili.

1971

Určitě leden

Vracel jsem se z farmy domů — do té své garsonky. Do samoty. Utahaný. Pusto, prázdno. Dávno byla tma, zmrzlý sníh odpovídal

mé náladě, odpovídal na každý krok chrupnutím, a ta chrupnutí zněla kupodivu až moc živě. Jako povzbudivá slůvka nějakých cvrčků. Tak už to asi chodí: každé dno provokuje k odrazu.

Pod rozsvícenými hospodskými okny stála dvojice, dvojice podivnější než cvrčci, po kterých jsem šlapal: starý Bečica a jakási dívka v kožíšku ze strakatých králíků. On cosi bručel, ona se chichotala. Pozdravil jsem, oni též, minul je a vrz-vrz šlapal dál. Asi setrvačností. Musel jsem se ohlédnout. Už proto, že Bečica utrousil: „Co je mu? Vypadá jak funebrák.“

Vrátil jsem se. Bylo to pouhých osm devět kroků, ale jsou návraty, odkrokovat se nedají, jež můžeme nazývat dílem osudu nebo (jsme-li racionalisté se špetkou nezábavné fantazie) výhybkami na kolejích života. A tak všelijak. „To se vám jenom zdá, pane Bečica,“ prohlásil jsem s ústy od ucha k uchu. Tomu odpovídala i vzpřímená pozice, heroická pozice, kterou jsem zaujal. Která měla zaujmout tu dívku. Tak na dně jsem zas nebyl, abych si ji nedokázal představit ve své garsonce.

„Pan Bečica má postřeh, usmíváte se jako funebrák,“ řekla.

Řekla trochu smutně a trochu ironicky, ale především s noblesou pod okny hučící hospody natolik nečekanou, že teprve v tom momentě jsem ji doopravdy vnímal. Vstoupila do mne. Králíčí kožíšek se stal hermelínovou pelerínou a za garsonku bych se styděl. A vstoupila do mne i ona věta: Pan Bečica má postřeh, usmíváte se jako funebrák. Přesné otisky vět v paměti jsou vzácné.

Úsměv (byl-li to úsměv) zmizel, vlastně se o pár centimetrů stáhl; vlastně se zakutal kamsi hodně dovnitř. Nevím. Ale cosi jsem odpověděl. Ona nic. Dívali jsme se na sebe.

Až se ozval Bečica: „Vy sa eště neznáte?“ — „Neznáme,“ řekla. — „Já nevím,“ vyšlo ze mne. — „Tož nevádí,“ navázal ihned stařík a dal se víc do vyprávění než představování, které bylo vlastně určeno jen mně. Za pár minut vyklopil takové množství historek, souvislostí i prostých faktů, že hned (a konečně

a s trvalou platností) jsem věděl, kdo je kdo v okruhu minimálně dvaceti mil. Ale hlavně že: „táto děvčica, táto fešanda“ je vnučkou stařenky Opálkové. Že Jožka (starý Opálka) je jeho kamarád, a to už nejmiň šedesát roků, že spolu zažili ledacos dobrého i zlého a že i Anděla (stará Opálková) je „faň roba“; tady ho dívka přerušila: „Je úplně nejlepší.“ Ale on pokračoval dál a pokračoval jejím pradědečkem a prapradědečkem a přidal k nim z důvodů nám neznámých i starého Čechrána a Potůčka, Stázku Kvaškovou, Kolduchy a jakéhosi Metúda Pilčíka a jakousi Elišku Vrzalíkovou, kterou ten Metúd kdysi miloval, a jakéhosi Štěpána s Rozínou: „Pasekáři kdysi bývali jedna veliká rodina,“ prohlásil nakonec.

Využil jsem krátké pauzy, bohatýrsky natáhl paži a řekl: „Inženýr Kvasil.“

A ona mi podala ruku. A ještě než vyslovila své jméno, zaváhala, ale ne moc. Spíš to připomínalo něco jako drobný ptačí smích. Ozvalo se: „Hanka, pane inženýre.“

„No vidíte,“ komentoval naše rukoupodání Bečica, „tož už sa znáte a já abych sa potichu vytratil.“ — „Proč?“ zeptala se rychle Hanka. „Přece jste chtěl... přece jste mi něco slíbil,“ dodala tajemně. Tu tajemnost adresovala mně, hned ji však otupila velice prostým vysvětlením: ujel jí autobus k pasekám, zašla si do hospody zjistit, kdy jí jede další, a ten jede až za tři hodiny, všichni chlapi ji zvali na pivo a na štamprli, ale (řekla) „tady pan Bečica,“ pohladila ho po rukávu, „je všechny seřval a nabídl mi doprovod. A ještě mi koupil hašlerky.“

„Ty sú dobré na pajšl,“ pravil rytíř Bečica. „K Opálkom je to sakramentsky do kopca. Tam sa bez dobrého dechu těžko leze.“

„To je pravda,“ řekl jsem.

„Chtěla jsem mu taky udělat radost. Koupit mu bramborové lupínky, ale on se málem urazil...“ — „Na takové zpanštělosti,“ prohlásil Bečica, „já nemám bachor.“ — „Ale stařenka je zbožňuje. Té jsem vzala dvoje.“ — „Na zabíjačku!“ křikl, „přijela na zabíjačku, aby kupovala jakési lupínky!“

„No a?“ promluvil jsem do odmlky, která však byla natolik přívětivá, že se mi chtělo zamávat křídly.

„Tož tak, tož nic,“ prohodil Bečica. „Vy si poradíte aj sami. Mně včil přišla slina na kalíšek borovéj.“ Pokynul nám pravačkou a přikázal: „Pozdravujte Jožku s Andělú. Ať sa ke mně zastavíja na besedu, už sme sa neviděli, ani nepamatuju.“ Zmizel v hospodě.

Ale jako by nezmizel. Ještě okamžik se zdálo, že na nás skrz oprýskané dveře lišácky hrozí. Já jsem se nakonec postavil na špičky, natáhl krk nad okenní římsu a pozoroval, jak si za kanýry prodýmených záclon objednáva štamprli, zapaluje viržinku a cosi povídá. Chlapi se tomu řehtali. Jenže Hanka se sklonila a hned zas narovнала. Teprve v té chvíli jsem si všiml objemného vaku. Vzal jsem jí ho a ona velice malinko zaprotestovala: „Je to těžké...“ — „Půjdem?“ zeptal jsem se. Pokrčila rameny a vykročili jsme na předlouhou cestu do zasněžených hor.

Asi po sto metrech vytáhla z kapsy kožíšku sáček s hašlerkami, jeden bonbon v chůzi uchopila (šlo jí to ve vlněných palčácích dost těžko) a se slovy: „Doping na dýchání, pane inženýre,“ mi ho přiložila ke rtům. Trochu mě to zaskočilo. Ale mnohem víc obohatilo, a to o poznání, jak blaženě je koni, který z ručky své velitelky opatrně přebírá pamlsek. Několikrát jsem hašlerku překulil v ústech (oč byla zpočátku mezi zuby neohrabanější, o to lahodněji pak chutnala) a poděkoval. A připojil rozpačité: „Přece mě nebudete titulovat.“ — „Proč? Mně se to líbí, mně by se líbilo, kdybych byla paní inženýrka.“ — „Jmenuju se Lojza... Hanko.“ Také si vzala hašlerku. Sáček vsunula zpět do kapsy a řekla: „Moje máma je zbožňuje. Ani nevím proč.“ Za deset patnáct kroků prohodila: „Já vím, že jste Lojza, já to vím.“ Cvrčci se mohli ucvrkat.

„Jak to?“

„Od stařenky. Od ní toho vím ještě víc.“

„O mně?“ zadivil jsem se. Vrz-vrz...

„I o vás.“ — „Já o vás nic. Od nikoho.“ — „Fakt?“ — „Akorát... akorát, že její vnučka je Pražanda. A že studuje na vysoké. Ale,“ chtěl jsem znát, „na které?“ — „Na ekonomické. Na financích. Teprve první jár. Ale v Praze jsem se jen narodila a bydlím tam.“ — „To zní trochu... dost divně. Já Prahu miluju.“ — „Já ne. Vlastně nevím,“ řekla a zničehonic z ní (na způsob Nočního motýla) vzlétl známý popěvek, který imitoval současně Hanu Vítovou a Ljubu Hermanovou: „Praha je Praha, to máte marné, Praha je vzor elegance...“ — „... a je jí pořád do tance,“ doplnil jsem pohotově a asi hloupě, ale přesto jsme se oba šťastně zachechtali.

Vrz-vrz-vrz...

„Kdy jste si tam naposledy zatančil?“

„Tam ještě nikdy,“ odpověděl jsem na Hančino zeptání, „a v Praze už jsem nebyl víc než rok. Od vojny. To jsem se vracel domů... vlastně do jézédé.“ — „Vlastně do jézédé?“ zopakovala vyzývavě.

Málokdy přijde ta správná chvíle, a ještě vzácněji člověk, co nás odemyká. Takže jsem se rozvyprávěl, rozvyprávěl jsem se na způsob jakési zpovědi; možná (dobověji) kádrování. Určitě to započalo tím, že pocházím z okresního města. Z profesorské rodiny. Matka v domácnosti, doba nakloněná spíš rozhalenkám než kravatám, spíš čepicím než kloboukům. Budovatelské nadšení. Ale jedináček. Šprtoun, který se chce zalíbit rodičům, být jednička ve třídě. Všemi uznávaná jednička.

18:54

■

TY zaprotestoval: — Já jsem se zalíbit nechtěl. A nechci. Nikomu. Kvůli tomu tu přece nejsme. — Ve vinárně? ušklíbl se JÁ. — Na světě, řekl TY úplně klidně.

Být jednička. Následovalo pár docela zbytečných úvah o tom, jak některým spolužákům (a hlavně spolužačkám) moje osobnost imponovala, o tom, jak jsem se občas vzbouřil a zmizel v samotě. Potom jsem pokračoval prohlášením, že zemědělství mi bylo od malička blízké, že děda z matčiny strany měl hospodářství, kde jsem prožíval každé prázdniny. U strýce Ludvy. I po jeho nedobrovolném zkolektivizování, když mu v šestapadesátém vichřice zbořila stodolu zrovna o žních. Bylo po mlátičce, bylo po všem. Přesvědčoval jsem strýce o výhodách společného hospodaření, jak nás to učili ve škole: ukazoval jsem mu různobarevné vystřihovánky – samé nudličky, čtverečky a trojúhelníky, které po složení představovaly scelené lány –, on se však vztekal, a já ten vztek nechápal, vůbec nic jsem nechápal a tak dále.

Náhle se Hanka zeptala: „Líbí se vám tu?“ Trochu mě to zaskočilo: „Myslíte v družství?“

„V družství i tak všeobecně.“

„Líbí.“

„Ale moc radostně to neříkáte.“ – „Fakt líbí. Teď už ano.“ Chtěl jsem své tvrzení nějak rozvést, něčím doložit. Hanka mě však předběhla tichým: „Moje stařenka o vás hovoří jako o Lojzíkovi.“ – „Opravdu?“ – „Jak jste hodný a pracovitý. Že když je potřeba, že i pasete krávy a dojíte a... a tak. I když jste inženýr.“ Poslední větu pronesla (zdálo se mi) dost nelichotivě.

Vrz-vrz-vrz... „Myslíte, že na víc nemám?“

„Nemyslím.“

„Asi se uvolní funkce hlavního zootechnika, takže...“

„Povýšíte?“

„Budu se snažit. Už kvůli vám.“

Zastavil jsem se. I Hanka se zastavila. Hleděli jsme na sebe, hleděli jsme na sebe, ona pak špitla: „Neměla bych vám s tou taškou pomoci?“ Na to jsem pouze nepatrně zakroutil

hlavou, přehodil si vak do druhé ruky a (ještě pár sekund pohledů) šlo se dál.

Bylo na mně, abych promluvil, abych zvolil žertovný tón:

„Jak to, že jedete na zabijačku s napěchovanou kabelou?“

Panenské rozmluvy bývají většinou tázavé a odpovídavé. Jako třepotaví běláskové.

„Vezu staříčkům vánoční dárky,“ odpověděla.

„Teprve teď?“

„Nebyl čas. A jim to nevadí. Hlavně že přijedu já.“

„Ale proč sama? Zabijačka je přece rodinná událost, ne?“

„Naši se rozvedli a mámin nový manžel není na cestování. Staříček... staříček ho nemá rád. A máma je dost svérázná, musel byste ji znát. Má milión funkcí. Navíc: Aleš má teprve dva roky.“

„Aleš?“

„Nevlastní brácha.“ ... „Jiné příbuzné, ty nejbližší, už nemám,“ dodala zpovídáná jakoby na omluvu.

„Takže povinné navštěvování staříčků visí na vás,“ pokusil jsem se o vtip, který však nevyšel, protože Hanka řekla: „Vůbec ne povinné. Na paseky jezdím od malička a pravidelně a ráda.“ Řekla to s hlavou potočenou ke mně. Potom, s očima kdesi v kopcích, pokračovala: „Hlavně když se o Svatojánské noci otevírají poklady. Nebo když zrají borůvky, ale i když se rodí jehňata, a to už bude za měsíc. I na podzim je tady... tady... zbožňuju lesní mlhy.“

„A co teď?“

„Teď mám zkouškové období. Vezu si skriptu. Za čtrnáct dnů mi držte palce.“ — „První zkouška?“ — „Druhá. První jsem zmákla před termínem.“

A dál jsme šlapali po cvrčcích, ale stále téměř po rovině, stále údolní silnicí. Těžko říct, jak dlouho. Paměť je na zachycení času příliš řídké síto: mohly to být desítky i stovky minut, jež ve mně uvízly pouze jako pocit — to sojčí pírkó za klobouk. To pírkó pod křehkým nebem. Víc světla jsme si ani nepřáli.

Bylo v něm vidět každé slovo, které z nás vzešlo, vyletělo, vy-skotačilo, které se proměnilo v sivý obláček. Když jsme se pak zastavili u odbočky na východní paseky, měli jsme obočí i řasy plné čistého jíní. Mně se usadilo i ve strništi vousů, Hance zase ve vlasech, co jí vyklouzly zpod kožešinové čepice. Krystalky vět. I těch pouze vydechnutých.

Potom mi Hanka dala další hašlerku a řekla: „Až doštu-duju, určitě si najdu místo někde tady blízko.“ Vykročila vzhůru do lesa, vzhůru úzkou, ve sněhu vychozenou pěšinou. Já za ní. Než jsme se dostali k nejvyšší chalupě, připadali jsme si velice blízcí. Natáhl jsem ruku do výše a ucítil na bříšcích prstů skleněný strop. Šapitó. Špendlíkové hlavičky hvězd.

A natáhl jsem ruku na pozdrav. Ucítil jsem nejdřív dotek, pak stisk tvrdé dlaně staříka Opálky.

19:03

JÁ si nalil plnou sklenici, jedním douškem ji obratem ze dvou třetin vypil a učinil prohlášení adresované především svému trpělivému protějšku; prohlášení, které však (aniž si to uvědomoval) zabrumlal zčásti nahlas: — Hanka za to stojí, aby chlap nepouštěl celý život kejdu. Rty se mu leskly vínem.

— Hledáš motiv své cesty vzhůru? poznamenal TY. — Jinou neuznávám, naježil se JÁ. Ale TY řekl: — Nejsi sám... s ambicemi.

Lojza se opět napil. Otočil hlavu k protější stěně a zavřel oči: na lavici u kachlových kamen seděla Hanka, z květovaného káféče upíjela horký čaj se slivovicí a ve vlasech jí zářilo několik kapek rozpuštěné jinovatky. Stará Opálková míchala velkou vařečkou škvarky prskající ve smaltovaném kastrolu a její muž právě vešel do kuchyně s flaškou v ruce, aby mu oznámil, že musí okošťovat domácí medovinu. Moc se nebránil, ale přesto považoval za vhodné upozornit na dlouhou cestu zpět

do vesnice. — Ani nápad, abyste kamsi chodil, nebral tu námitku stařík vážně, včil už je skoro jedenáct hodin a pasekama sa potuluje smečka hladných vlků. Eště by vás roztrhali.

— Nevěřte mu, ozvala se od sálající plotny stařenka Opálková, on je takový řápala, ale stejně mosíte u nás přespát. Haničko, řekla, běž panu inženýrovi ustlat do maléj světničky.

— Ale já skutečně půjdu, utrousil Lojza. — A sežerou vás vlci, prohodila pobaveně Hanka. Vstala, přešla ke stolu a postavila tam (vedle talíře se zbytky ovaru a pečeného masa) svůj květovaný hrnek. Stále měla ve vlasech jiskry. Odešla mu ustlat.

„Ještě jednu?“ zeptal se číšník a vzal ze stolu dopitou láhev.

„Ještě,“ řekl Lojza.

— Nezdá se ti, poznamenal JÁ k TY, že se ten poskok ironicky tlemí?

1971

Asi květen

Roztáhl jsem paže. Do plic se mi vedraly vůně ostré jak zakvétající kostřavy a také tak stébelnaté a vlahé po přeháňkách, co smáčejí hole pasáků a myjí jejich stáda. Pod pravým křídlem jsem cítil teplo Hančiných ramen a šíje. „Zkusíme to ještě u Koldůchů,“ řekl jsem a ona prohodila: „Ty znám jen z vyprávění. Je to daleko?“ — „Kousek do kopce. Už jsi utahaná?“ — „Ne. Je to tu samá nádhera. Vidiš ten mrak? Vypadá jak Madagaskar.“ — „Spíš jak Skandinávie.“ — „Je to Madagaskar. Cos měl ze zeměpisu, prosím tě?“ — „Pětku. Je to huňatý pes. Švédsko, Norsko...“ (ale to už jsem ležel v trávě a ona mě bila) „... a Finsko,“ smál jsem se.

„Je to Madagaskar a kolem je samý Indický oceán!“

Objal jsem ji stehny, překulili jsme se, ještě jsme se překulili a ještě jednou: „Tož co?“ broukl jsem.